

מקורות לעיון במס' בבא מציעא: פרק השוכר את האומנין

דף ג

מ. זילברמן

אלול תשע"ב

(עז.) **אכלושי דמחוזא.** איתא בגמ' ואמר רבא האי מאן דאגר אגורי לעבידתא ושלים עבידתא בפלגא דיומא אי אית ליה עבידתא דניחא מינה יהיב להו אי נמי דכותה מפקד להו דקשה מינה לא מפקד להו ונותן להם שכרן משלם אמאי וליתבי להו כפועל בטל כי קאמר רבא באכלושי דמחוזא דאי לא עבדי חלשי, ע"כ. ופירש"י דמחוזא "היו בני אדם הרגילים לשאת משאות תמיד וכשיושבין בטלים קשה להם". והשוה לשון הרמב"ם (פ"ט שכירות ה"ז) שכתב, "ואם הי' מן החופרים עובדי אדמה וכיוצא בהן שדרכן לטרוח הרבה ואם לא יעשה במלאכה יחלה הרי זה נותן לו כל שכרו". דמשמע מלשון הרמב"ם דחייב שכרו משלם דוקא היכא דאם לא יעשה מלאכה יחלה. [מלבד החילוק בפירושם אי אכלושי הם נושאי סבל או חופרי אדמה. ובוזה העיר הרש"ש]. ובספר חלקת בנימין (סי' של"ה ס"ק י"ט) הניח דרוב הופסקים נקטו דלא כמשמעות הרמב"ם דאפי' אם ידוע שלא יחלה כל שהבטלה קשה לו לוקח שכרו משלם. [אף דיש להעיר מהא דהמחבר סתם כלשון הרמב"ם].

ועי' ברא"ש (סי' ג' וכן במרדכי סי' שמ"ו) שהביא בשם רבינו יואל דמלמדי תינוקות דינם כאכלושי דמחוזא "דכל לומדי תורה דמי לאוכלוסי דמחוזא דהבטלה גורם להם שכחה וכובד אברים" ובכן בכגון דשכר מלמד לבנו וחלה התלמיד באופן דלא הו"ל למלמד לאסוקיה אדעאתיה חייב לשלם שכרו משלם. [ולכא' טעם זה שונה ממה שהביא הסמ"ע (סי' של"ה סק"ד) דמלמדים רגילים לעסוק במלאכת לימודים כל היום ואם לא יתעסקו גורם לחולשה (ולא הזכיר שכחה) א"נ משום פקודי ה' ישרים משמחי לב. ומה שהביא קרא פקודי ה' וכו' מצינו בשו"ת הרשב"א ח"ב סי' ר"ס]. ובהג"א שם הקשה דלמה חשיבי כאכלושי דמחוזא, הרי אף אם חלה התלמיד מ"מ "אפשר לו ללמוד בעצמו או ללמוד אחרים בחנם שלא יפסיד לימוד עצמו". ובפלפולא חריפתא שם (אות י') כתב ליישב, דא"נ אם מוצא אחרים ללמד אין דינם כאכלושי דמחוזא, אבל באין אחרים ללמד לא סגי במה שילמוד בעצמו כי אין בזה עמל ויגיעה כמו במלמד אחרים. וכן מצינו מפורש בדברי הריטב"א לקמן (עח. ד"ה כשבאת) שכתב, "גם יותר טוב הוא לו שילמוד עם אחרים משילמוד לעצמו דכשהוא מלמד לאחרים עושה מצות לימוד וחכמתו מתקיימת יותר".

ועי' בשו"ת הרמ"א (סי' נ') שכתב שיש לחלק בין מלמד לבין מורה הוראה דדוקא במלמד אמרינן דדינו כאכלושי דמחוזא דהבטלה גורם לשכחה. אך עי' בשו"ת הרשב"א (ח"ב סי' ר"ס) שנשאל בענין דרשן ופסק דמגיע לו שכרו משלם, ד"לב הדורש שמח יותר בדרשו בקהל להשמיע את המצות ופקודי ה' וכתבי פקדי ה' ישרים משמחי לב ועוד כי המתעסקים בלמוד התורה נינוחים הם ואם אינן עושין מלאכתן יעפו ויגעו והרי הן כאכלושי דמחוזא דאי לא עבדי חלשי". הרי הרשב"א פסק דדרשן מגיע לו שכרו משלם לא רק מטעם פקודי ה' ישרים אלא אף מן הטעם דהבטלה גורם לעייפות, ולכאורה זה דלא כדברי הרמ"א.

(עז.) **חזרת פועל**. עלי תוס' י. ד"ה יכול לחזור וריטב"א שם ומחנה אפרים שכירות פועלים סי' א.
וע"ע בפתחי תשובה (סי' של"ג סק"ד) בשם שו"ת חות יאיר (סי' ק"ו) והחולקים עליו. וע"ע חזו"א (ב"ק סי'
כ"א אות ל'). וע"ע הגהות מרדכי סי' ת"ס וש"ך סי' של"ג ס"ק י"ז וקצה"ש סק"ז.

החבורה הבאה תתקיים אי"ה בליל שני בשעה 9:30

הנושא: חזרת פועל (עז.)

עיקר תוס' פרק השוכר את האומנין

(עה:) השוכר

(עו.) דעתייהו

(עו:) אין להם

(עז.) ואתא

(עז:) והו"ל מזיק, עיל ונפיק

(עח.) כגון שבאת

(עח.) הוחמה בהר, כגון שמתה, רבי יוסי

(עח:) מגבת, ר"א, באנגריא, אם בדרך

(עט.) אם

(עט:) תד"ה אי אתה

(פ.) היכא, ואי

(פ:) נימא

(פא:) והא אידי

(פב:) במלוה, אימור, וסבר ר"מ